

UVIC

UNIVERSITAT DE VIC
UNIVERSITAT CENTRAL
DE CATALUNYA

Treball Final de Grau de MEI

**EL CONTE MOTOR:
EMOCIONS QUE TRASPASSEN LA
PELL**

Nairin De La Torre Ponce

Grau en Mestra d'Educació Infantil

Tutora: M. Teresa Pujol Mongay

Facultat d'Educació, Traducció i Ciències Humanes

Universitat de Vic- Universitat Central de Catalunya (UVic- UCC)

Vic, maig del 2021

Resum:

Les emocions són presents a la nostra vida des del naixement i ens acompanyen al llarg de tota la vida, per això és important treballar-les des de ben petits. Els contes motors són un element important a tenir en compte per treballar les emocions, ja que els infants, a partir d'aquest univers màgic que ens ofereixen els contes, es poden veure reflectits en els seus personatges i aquest fet també els permet conèixer, identificar i expressar les seves emocions, com també aprendre a gestionar-les.

El present treball aborda la importància de treballar les emocions dins una aula d'Educació Infantil, i es presenta el conte motor com una proposta didàctica en la qual es treballa l'expressió i l'autocontrol de les emocions.

Paraules clau: Emocions, Intel·ligència Emocional, Educació emocional, Educació Infantil, Conte motor.

Abstract:

Emotions are present in our lives from birth and accompany us throughout our entire life, so it is important to work on them from an early age. Motor stories are an important element to consider when working with emotions, as children, from this magical universe that stories offer us, can be seen reflected in their characters and this fact also allows them to know, identify and express their emotions, as well as learn how to manage them.

The present document addresses the importance of working with emotions in a classroom of Early Childhood Education, and presents the motor story as a didactic proposal in which the expression and self-control of emotions is worked on.

Keywords: Emotions, Emotional Intelligence, Emotional Education, Early Childhood Education, Motor Tale

ÍNDEX

1. Introducció	4
1.1. Presentació	4
1.2. Justificació	5
1.3. Descripció del procés	6
2. Fonamentació teòrica	7
2.1. Emoció	7
2.1.1. Tipus d'emocions	9
2.1.2. Intel·ligència emocional	11
2.1.3. Educació emocional	13
2.1.4. Educació emocional a l'educació infantil	14
2.2. El conte motor	16
2.2.1. Definició	16
2.2.2. Característiques	17
2.2.3. Objectius	18
2.2.4. Tipus de contes motors	19
2.2.5. Pautes metodològiques	20
2.2.6. Beneficis	21
2.2.7. El cos en moviment	22
3. Apartat d'aplicació	23
3.1. Contextualització	23
3.2. Procediment	24
3.3. Proposta didàctica	26
3.4. Instruments de recollida de dades	28
3.5. Resultats	31
3.6. Anàlisi i conclusions	44
4. Conclusions	47
5. Bibliografia	49

1. Introducció

1.1. Presentació

“La capacitat d'expressar els mateixos sentiments constitueix una habilitat social fonamental”.
(Daniel Goleman)

El tema que he escollit per desenvolupar el meu Treball de Fi de Grau ha estat “El conte motor: emocions que traspassen la pell.”

La meva intenció és que a partir del conte motor, els infants reconeixin i coneguin les emocions que senten i experimenten i trobin la manera d'expressar-les.

Alguns dels conceptes que treballaré durant el desenvolupament d'aquest treball seran les emocions, la intel·ligència emocional, l'educació emocional a Educació Infantil i els contes motors com a eina educativa, entre d'altres.

Per a l'apartat d'aplicació he utilitzat la proposta d'intervenció que vaig realitzar a l'escola Artur Martorell de Badalona, el centre on vaig dur a terme la meva estada de pràctiques de 4t curs, per aquest motiu només descriu breument les característiques de l'escola i la proposta d'intervenció educativa, de la qual se'n desprenen les conclusions d'aquest treball, pel fet que això correspon a la memòria de pràctiques.

1.2. Justificació

“Tot aprenentatge té una base emocional”.

(Plató)

Per escollir aquest tema, en el primer en què em vaig basar va ser que volia parlar sobre les emocions, pel fet que és un tema que sempre m'ha cridat l'atenció i el qual considero molt important començar a treballar des de ben petits. Tots tenim sentiments i emocions de forma més o menys constant, deixar de sentir seria com deixar de pensar, és impossible. Les nostres emocions constitueixen una part substancial del que ens fa humans.

A l'Etapa d'Educació Infantil és molt important el desenvolupament personal de les emocions, pel fet que en aquesta etapa a més a més d'estar presents les emocions bàsiques com l'alegria, la por o la tristesa, comencen a aparèixer emocions secundàries més complexes, com poden ser la vergonya, la culpa, l'orgull...

Amb aquest treball el que vull és recalcar la importància de tractar les emocions en l'Etapa d'Educació Infantil, pel fet que des de ben petits ens ensenyen llenguatge matemàtic, llenguatge musical, ciències... però no tan sovint ens ensenyen a afrontar els problemes del dia a dia, com reconèixer les emocions, com podem expressar-les o gestionar-les. Els infants es mouen sobretot per emocions i sentiments, per aquest motiu crec que és una bona aportació tractar les emocions a través dels contes motors, un recurs pedagògic que permet als infants expressar i reconèixer les emocions mitjançant el moviment i la psicomotricitat. Amb aquests, els nens i nenes s'endinsaran en un món en què seran els protagonistes de la seva pròpia aventura i experimentaran en primera persona com resoldre les dificultats i reptes que es plantegen.

El fet de centrar-me en els contes és perquè considero que són un bon recurs per treballar el desenvolupament socioemocional, a més a més, penso que són una eina molt important dins una aula d'Educació Infantil, ja que ens ajuda a tractar conceptes que es poden veure reflectits en la temàtica del conte.

1.3. Descripció del procés

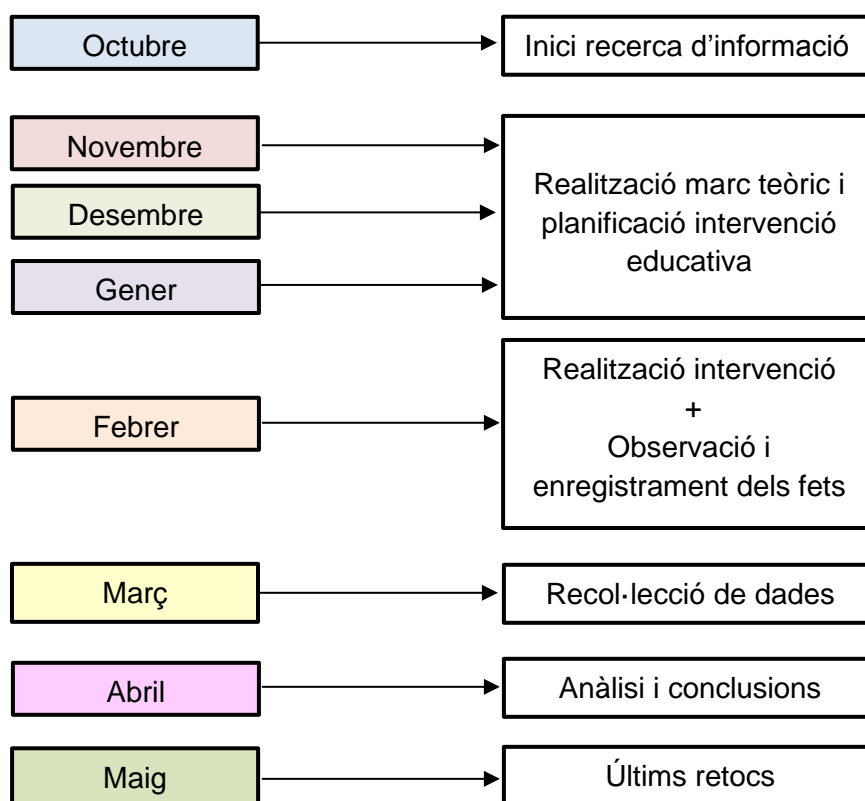
Per començar a realitzar el Treball Final de Grau, el primer que vaig fer va ser crear una planificació mensual plantejant-me uns objectius, és a dir, per cada mes em proposava avançar fins a un cert punt. Aquest fet, tot i que l'he hagut d'anar variant segons els imprevistos que m'han anat sorgint, m'ha servit per guiar-me i crear-me una rutina d'estudi.

Per començar, durant el mes d'octubre vaig estar buscant i recollint informació sobre el tema, vaig començar sobre les emocions i després vaig endinsar-me en els contes motors. Al mes de novembre ja vaig començar amb la realització del marc teòric i també em vaig planificar com i quan duria a terme la meva intervenció educativa. Durant el mes de febrer va tenir lloc la intervenció, de la qual vaig extreure unes observacions i vaig crear un grup de discussió amb els infants, el qual vaig poder enregistrar.

El mes de març el vaig dedicar a la recollida de dades, aquest procés es va basar a recollir i seleccionar tota la informació necessària per així poder fer un bon anàlisi.

Amb tota la informació necessària, al mes d'abril vaig elaborar l'anàlisi i les conclusions sobre la meva investigació.

El mes de maig va servir-me per repassar i retocar els apartats que fos necessari d'aquest treball.

2. Fonamentació teòrica

En aquest apartat del treball s'exposa el marc teòric del present estudi, el qual es divideix en dos grans punts. En el primer s'exposa el concepte d'emoció, el qual implica els diferents tipus d'emocions, la intel·ligència emocional, l'educació emocional i l'educació emocional a l'Educació Infantil. En el segon punt, es presenta el concepte de conte motor, les seves característiques, els objectius, els tipus de contes motors, les pautes metodològiques i els beneficis d'aquest recurs pedagògic.

2.1. Emoció

El **diccionari de català (DIDAC)**, defineix la paraula **emoció** com:

Recuperat (22/12/2020)

Emoció:

1. "Una emoció és un sentiment molt fort de pena, d'amor, de plaer, d'alegria, etc. hi ha pel·lícules que desperten emocions fortes i fan plorar el públic."

L'**Oxford English Dictionary (OED)**, defineix la paraula **emoció** com:

Recuperat (22/12/2020)

Emoció:

2. "Agitació o pertorbació de la ment; sentiment; passió; qualsevol estat mental vehement o agitat."

L'**Institut d'Estudis Catalans (IEC)**, defineix la paraula **emoció** com:

Recuperat (22/12/2020)

Emoció:

3. "Reacció afectiva, en general intensa, provocada per un factor extern o pel pensament, que es manifesta per una commoció orgànica més o menys visible."

Durant el segle XIX, les emocions s'han entès com un procés fisiològic, i a partir del segle XX diferents investigacions i estudis les han considerat com un procés cognitiu.

La teoria de Schachter-Singer (1962), manté que les emocions són degudes a l'avaluació cognitiva d'un esdeveniment, però també a les respostes corporals (factors fisiològics i cognitius).

A continuació es destaquen les definicions de Goleman i Bisquerra, i s'afegeix la definició que ens aporta David Bueno al llibre "Neurociència per a educadors".

Per a Goleman el terme emoció es refereix a: "(...) un sentiment i als pensaments, els estats biològics, els estats psicològics i el tipus de tendències a l'acció que el caracteritzen." (Goleman, 1996: 432)

Segons Bisquerra les emocions s'han de definir com:

"(...) un estat complex de l'organisme caracteritzat per una excitació o pertorbació que predisposa a una resposta organitzada. Les emocions es generen habitualment com a resposta a un esdeveniment extern o intern." (Bisquerra, 2000: 75).

David Bueno defineix les emocions com:

"(...) patrons de comportament que es desencadenen de forma automàtica i preconscient davant qualsevol situació que comporti un canvi en l'estatu quo del moment, molt especialment si aquest canvi implica l'existència de possibles amenaces, amb independència del fet que siguin físiques o socials." (Bueno, 2017: 58)

2.1.1. Tipus d'emocions

Durant molts d'anys han anat apareixent diversos autors amb les seves pròpies teories sobre la classificació de les emocions que poden arribar a sentir les persones.

Existeixen multituds d'emocions, de les quals en sorgeixen diferents variacions amb matisos diversos entre totes elles.

Tot i que els investigadors encara no s'han posat d'acord pel que fa a quines són les emocions que poden considerar-se primàries, en aquest apartat es destaquen dues possibles classificacions.

Goleman proposa 8 emocions principals i defineix a les altres com a membres de les seves respectives famílies, aquestes són:

- La **ira**, de la qual en deriven la ràbia, l'enuig, el ressentiment, la fúria, l'exasperació, la indignació, l'acritud, l'animositat, la irritabilitat, l'hostilitat, i en cas extrem, l'odi i la violència.
- La **tristesa**, de la qual en deriven l'aflicció, la pena, el desconsol, el pessimisme, la malenconia, l'autocompassió, la soledat, el desànim, la desesperació i, en cas patològic, la depressió greu.
- La **por**, de la qual en deriven l'ansietat, l'aprensíó, el temor, la preocupació, la consternació, la inquietud, el desassossec, la incertesa, el nerviosisme, l'angoixa, l'ensurt, la por, i en cas que sigui psicopatològic, la fòbia i el pànic.
- L'**alegria**, de la qual en deriven la felicitat, el goig, la tranquil·litat, sentir-se content, la beatitud, el delit, la diversió, la dignitat, el plaer sensual, l'estremiment, el rapte, la gratificació, la satisfacció, l'eufòria, el caprici, l'èxtasi, i en cas extrem, la mania.
- L'**amor**, del qual en deriven l'acceptació, la cordialitat, la confiança, l'amabilitat, l'afinitat, la devoció, l'adoració i l'enamorament.
- L'**aversió**, de la qual en deriven el menyspreu, el desdeny, la displicència, el fàstic, l'antipatia, el disgust i la repugnància.
- La **vergonya**, de la qual en deriven la culpa, la perplexitat, el neguit, el remordiment, la humiliació, el pesar i l'aflicció.

Paul Ekman, catedràtic de psicologia de la Universitat de Sant Francisco, és considerat com un dels cent psicòlegs més destacats del s.XX. Ha dedicat gran part de la seva vida professional a l'estudi de les emocions. Segons els seus estudis, Paul Ekman argumenta que hi ha un total de sis emocions bàsiques i principals, aquestes són universals i es poden desxifrar fàcilment a través d'expressions facials determinades independentment de la cultura o la condició. Aquesta llista d'emocions bàsiques va ser publicada per Ekman l'any 1972.

Felicitat	És l'estat d'ànim d'una persona emocionalment feliç. Aquesta emoció comporta sensació de benestar i satisfacció.
Tristesa	Aquesta és una emoció és provocada per un decaïment de la moral. Normalment succeeix quan no s'aconsegueixen els resultats esperats per alguna raó, o també quan es presenten esdeveniments que la persona pot catalogar com a tràgics o dolorosos per la seva vida. Aquesta emoció té efectes negatius en les persones i en algunes ocasions pot anar acompanyada del sentiment de culpa, ansietat, inquietud o nervis.
Por	És una sensació desagradable provocada normalment per la percepció d'un perill, aquest pot ser real o imaginari.
Ira	És un estat emocional que pot anar des d'una irritació fins a una fúria intensa. Aquesta emoció pot provocar efectes físics com l'augment de les pulsacions, de la pressió sanguínia i els nivells d'adrenalina.
Fàstic	És una sensació de rebot que experimenta una persona davant alguna cosa que li resulta desagradable. Pot tenir diferents efectes o reaccions corporals com a nàusees, vòmits, suors, descens de la pressió sanguínia, i en cas extrem es pot arribar al desmai.
Sorpresa	Aquesta emoció és el resultat de sorprendre, i és l'encarregada de causar impacte o desconcert en les persones Davant una sorpresa les persones mostren diferents manifestacions facials, com per exemple: obrir més els ulls per veure millor, quedar-se paralytitzat o tenir la boca oberta.

2.1.2. Intel·ligència emocional

“La intel·ligència emocional comença a desenvolupar-se als primers anys de vida. Tots els intercanvis socials que els nens/es tenen amb els seus pares, professors i entre ells mateixos, porten missatges emocionals.”

(Daniel Goleman, 1996)

Segons la informació consultada es considera que el primer article científic sobre la intel·ligència emocional va ser el de Salovey i Mayer l'any 1990 amb el títol Emotional Intelligence.

Cinc anys més tard, al 1995, Daniel Goleman va publicar el llibre *Intel·ligència emocional*, el qual va ser un best-seller a escala mundial, i va produir una gran difusió d'aquest concepte.

Segons la versió original de Salovey i Mayer (1990) la intel·ligència emocional és una habilitat que serveix a les persones per saber dirigir els sentiments i les emocions, i saber-les diferenciar, la qual cosa permet gestionar els pensaments propis com també les accions.

El seu model s'estructura en quatre branques interrelacionades:

- 1. La percepció emocional:** percebre, identificar i expressar les emocions de manera adequada amb la capacitat de diferenciar entre aquelles que són honestes o deshonestes.
- 2. Facilitació emocional del pensament:** les emocions que sentim entren en el sistema cognitiu, afavorint així la relació emoció-percepció, influenciant la nostra perspectiva, afectant directament al nostre estat d'ànim. Per exemple, podem dir que quan ens sentim bé podem arribar a ser més creatius.
- 3. La comprensió emocional:** consisteix en la capacitat de l'individu d'identificar i reconèixer les emocions. És la capacitat de saber etiquetar emocions, saber donar nom a allò que se sent. En resum, ser capaç d'entendre les emocions i entendre que les emocions apareixen per un motiu o una situació concreta. Per exemple: associem que la tristesa es deu a una

pèrdua.

- 4. La regulació emocional:** consisteix en la capacitat d'aprendre a gestionar les emocions en especial les negatives i així ser capaç de potenciar les positives, això no implica haver de reprimir la informació que transmeten.

Per Goleman la intel·ligència emocional consisteix en:

1. Conèixer les pròpies emocions.
2. Manejar les emocions.
3. Motivar-se a si mateix.
4. Reconèixer les emocions dels altres.
5. Establir relacions. (Goleman, 1996: 89)

2.1.3. Educació emocional

“Qualsevol aprenentatge que tingui components emocionals, el cervell l’interpretarà com a clau per a la supervivència, i per tant l’emmagatzemarà millor i després permetrà que s’utilitzi amb més eficàcia.”

(David Bueno)

L’educació emocional és una pràctica educativa que es justifica en les necessitats socials, amb la finalitat de desenvolupar les competències emocionals que contribueixin a un millor benestar personal i social.

Els docents i investigadors de la Universitat de Barcelona (UB), Bisquerra i Pérez, defineixen l’educació emocional com:

Procés educatiu, continu i permanent, que pretén potenciar el desenvolupament emocional com a complement indispensable del desenvolupament cognitiu, constituint tots dos els elements essencials del desenvolupament de la personalitat integral. Per a això es proposa el desenvolupament de coneixements i habilitats sobre les emocions a fi de capacitar l’individu per afrontar millor els reptes que es plantegen en la vida quotidiana. Tot això té com a finalitat augmentar el benestar personal i social. (Bisquerra i Pérez, 2012: 243).

Investigacions recents han demostrat la gran importància i la necessitat de treballar l’educació emocional de forma adequada, invertint esforços i temps, pel fet que aquesta tindrà efectes molt positius i permetrà el desenvolupament integral de les persones.

Els objectius de l’Educació Emocional són els següents:

- “Adquirir un millor coneixement de les mateixes emocions.
- Identificar les emocions dels altres.
- Desenvolupar l’habilitat de controlar les mateixes emocions.
- Prevenir els efectes perjudicials de les emocions negatives.
- Desenvolupar l’habilitat d’automotivar-se.
- Adoptar una actitud positiva davant la vida.
- Aprendre a fluir, és a dir a saber encaixar quan ens passa”. (Bisquerra,2000: 244).

2.1.4. Educació emocional a l'educació infantil

*Educar la ment sense educar el cor,
no és educació en absolut.
(Aristòtil)*

Tal i com diu Bisquerra:

“Les emocions ens acompanyen diàriament, formen part de nosaltres i han d'educar per a poder créixer, desenvolupar-se i conèixer millor amb un mateix i amb els altres. L'educació emocional s'ha d'iniciar en les primeres etapes de la vida, que és quan hi ha més probabilitats que sigui efectiva.” (Bisquerra, 2013: 71)

L'educació emocional a l'etapa d'Educació Infantil, es planteja els següents objectius:

- Afavorir el desenvolupament integral dels nens i nenes.
- Proporcionar estratègies per al desenvolupament de competències emocionals per a l'equilibri i la potenciació de l'autoestima.
- Potenciar actituds de respecte, tolerància i socialització.
- Potenciar la capacitat d'esforç i motivació davant el treball.
- Desenvolupar la tolerància a la frustració.
- Afavorir l'autoconeixement i el coneixement dels altres.
- Desenvolupar la capacitat per relacionar-se amb un mateix i amb els altres de forma satisfactòria per a un mateix i per als altres.
- Desenvolupar el control de la impulsivitat.
- Afavorir la quantitat i qualitat de les interaccions de grup per a la millora del clima relacional de classe i cohesió grupal.

Perquè aquests objectius es compleixin és necessària la col·laboració de tots els membres de la comunitat educativa, per això s'han d'implicar les famílies i altres agents educatius responsables de l'educació dels infants.

Els continguts de l'educació emocional que es poden treballar a l'Educació Infantil són:

- La consciència emocional.
- La regulació emocional.
- L'autoestima.
- Les habilitats socioemocionals.
- Les habilitats de vida.

Per treballar correctament l'educació emocional a l'etapa d'Educació Infantil, és necessari que aquests continguts es contemplin d'una manera globalitzada, és a dir, que tots ells s'interrelacionin i es treballin de manera conjunta.

2.2. El conte motor

2.2.1. Definició

El **diccionari de la llengua catalana (DIEC)**, defineix el mot **conte** com:

Recuperat (29/12/2020)

1 m. [LC] [FLL] “Narració generalment breu d’uns fets llegendaris, ficticis o originàriament reals, amb la intenció d’entretenir, divertir, moralitzar, etc. *Un conte de fades. Contar un conte.*”

2 m. [FLL] “Gènere literari en prosa d’extensió generalment breu i caracteritzat per la natura fictícia dels fets narrats.”

I defineix la paraula **motor** com:

1 adj. [LC] [EI] “Que posa en moviment alguna cosa. Impuls motor. Força motora. Causa motora.”

Si ajuntem aquests dos conceptes, podem definir el conte motor com la narració d'un relat, història o esdeveniment, que pretén que l'alumnat que escolta la narració pugui entendre el significat d'aquesta a través de la interpretació, experimentació i vivenciació del seu propi cos en moviment, interaccionant i coordinant-se amb la resta dels seus companys/es.

Es tracta d'una variant del conte, motivadora, educativa i estimulante, que resulta molt eficaç sobretot en les etapes d'Educació Infantil i Primària, pel desenvolupament tant psíquic, físic com mental de l'infant, on el factor fonamental és el joc.

Tal com ens explica Conde (2001), el conte motor és un conte en el qual els nens i nenes juguen i vivencien les històries de manera col·lectiva. Aquest recurs pedagògic comprèn unes característiques i uns objectius propis.

Villegas i García (2010), es refereixen als contes motors com a narracions que permeten als infants endinsar-se en un món imaginari en què es fomenta la cooperació, dins d'un context de repte i aventura, i es pretén aconseguir un objectiu comú amb el qual els nens i nenes es puguin sentir identificats. Del relat sorgeixen propostes en les quals els alumnes participen, des de l'activitat motriu, a través d'imitacions de les accions que van realitzant els personatges del conte.

El conte motor uneix les virtuts pedagògiques del conte narrat i del joc, basant la seva essència en el moviment; d'aquí que representi una eina pedagògica de gran valor en la mesura que fomenta l'exploració de les possibilitats motrius i creatives en els infants.

Altres autors com, Mª Teresa Ceular Medina (2009), expliquen que, a partir dels contes s'afavoreix i es desenvolupa la capacitat d'imaginació, pel fet que, quan els infants escolten un conte, els nens i nenes acostumen a submergir-se en la història i es creen imatges pròpies relacionades amb els personatges, així com de ser ells mateixos els protagonistes del relat.

Aquest fet d'endinsar-se en la història i fer-se protagonista, al conte motor es multiplica, gràcies al fet que, l'infant té un paper actiu en aquest, ja que s'integra plenament en el que es va narrar pel fet que va representant allò que va passant.

En resum, el conte motor, és un recurs pedagògic amb el qual podem treballar els continguts de l'àrea de psicomotricitat tant en l'Educació Infantil com en l'Educació Primària. A través de la representació dels contes els infants s'endinsen en un món en el qual ells i elles són els protagonistes en primera persona, la qual cosa els permet resoldre i enfrontar diferents reptes.

2.2.2. Característiques

Segons Conde (2001), aquestes són les característiques principals del conte motor:

- És una baula prèvia entre el conte escrit, i pot anar paral·lel al conte narrat.
- El conte motor incideix directament en la capacitat expressiva dels infants, primer s'interpreta cognitivament i després a nivell motriu.
- Els infants, quan executen el conte motor, es converteixen en protagonistes absoluts.
- És una font motivadora que desperta en els nens i nenes interès i curiositat per descobrir històries i personatges, i els ajuda a introduir-se en els camins sorprenents dels llibres.

2.2.3. Objectius

Seguint amb el mateix autor, els objectius que pretenen desenvolupar els contes motors són els següents:

- Aconseguir que els infants siguin protagonistes i desenvolupin la seva conducta cognitiva, social, afectiva i motora.
- Desenvolupar l'esquema corporal, la lateralitat, l'estructuració espacial i temporal, i el ritme, alhora que la coordinació i l'equilibri, com també les habilitats bàsiques com els salts, els desplaçaments, els llançaments i les recepcions..., i les habilitats genèriques com poden ser els bots o les conduccions, entre d'altres.
- Estimular la força, la resistència, la velocitat i l'elasticitat de manera indirecta. És a dir, el que són les capacitats físiques bàsiques.
- Potenciar les bases preventives i d'higiene de la salut des de ben petits per tal de crear un hàbit de vida.
- Promoure la creativitat dels infants, a partir d'interpretacions corporals i potenciar el desenvolupament de la imaginació per construir les seves capacitats cognitives.
- Globalitzar l'ensenyament de les àrees musical, plàstica i dramatització i llengua, entre d'altres, partint del centre d'interès: el conte infantil.
- Descobrir el propi cos com a eina de comunicació.
- Estimular els nens i nenes perquè prenguin les seves pròpies decisions, a partir de l'expressió i els moviments, tot prenent consciència del seu cos i de l'entorn.

2.2.4. Tipus de contes motors

Segons García y Pérez (2010) podem concretar 4 tipus de contes motors:

1. Conte motor sense materials:

En aquest tipus de conte motor, gràcies al fet de no haver-hi materials, els infants han d'utilitzar tot l'espai en el qual es desenvolupa l'acció, aquest fet permet als nens i nenes desenvolupar sobretot la imaginació i la creativitat

Podem dir que és el millor tipus de conte motor respecte a desenvolupament social, desenvolupament de les emocions i dels sentiments.

En aquest la mestra té un paper molt important, ja que ha de procurar i seleccionar els materials que creu seran els més idonis per una bona interpretació del conte.

2. Conte motor amb materials:

Aquest tipus de conte motor és el més comú, pel fet que és el que més s'acostuma a fer servir a les classes.

A través d'aquest tipus de conte motor es pot desenvolupar la imaginació i la creativitat, així com les habilitats i les destreses bàsiques.

En aquest es promou i es fomenta la participació i el respecte pels materials, com també el respecte cap als companys i el companyerisme, aprendre a compartir i a respectar els torns.

3. Conte motor amb materials musicals:

Aquesta variant de conte motor és molt semblant al conte motor amb materials, però en aquest cas el conte està adaptat per a poder fer una representació d'aquest utilitzant elements i/o instruments musicals.

4. Conte motor amb materials alternatius o de reciclatge:

Aquest és un conte motor en el qual s'integren materials reciclats, és a dir, materials que ja s'hagin utilitzat prèviament.

En aquest tipus de conte motor podem aprofitar per demanar a les criatures que portin o construeixin els materials; aquest fet implica treballar el conte prèviament, és a dir, abans de representar-ho, per tal que els infants coneguin els materials que són necessaris per poder interpretar la història.

2.2.5. Pautes metodològiques

Seguint les indicacions que ens dona Martínez (2007), podem establir les següents consignes a tenir en compte a l'hora de treballar el conte motor.

- És important que la mestra hagi preparat el conte amb anterioritat, de manera que sàpiga i conegui la història abans de dur a terme la pràctica del conte motor, per tal de poder fer una sessió en la qual es pugui centrar més en els infants i en els objectius de la sessió i aquesta sigui més dinàmica.
- Abans de realitzar el conte motor, s'han de pensar i preparar els materials que siguin necessaris, i saber on s'han de col·locar i com s'han d'utilitzar.
- Per realitzar una bona pràctica de conte motor és necessari disposar d'un espai ampli, com poden ser el gimnàs o el pati de l'escola.
- Per tal de crear un nexa d'unió entre la mestra i els infants, és important que la mestra s'integri com un més en el conte motor. L'adult serveix a l'infant de model, per aquest motiu ha de convidar i motivar els infants a la pràctica, per això ha de vivenciar, gesticular i realitzar les habilitats sempre que convingui.
- La mestra també ha de fomentar la participació cognitiva i verbal, per tal de promoure la resolució de dubtes, com també la comprensió de la història, dels seus personatges i dels sentiments.
- La sessió en què es realitza el conte motor ha d'estar estructurada en tres parts
  1. La fase d'animació → en la qual podem recordar el conte mentre escalfem el cos, duent a terme alguna petita activitat o simplement fent alguns estiraments.
  2. La fase principal o de desenvolupament → aquesta consisteix en la realització del conte motor.
  3. La fase de tornada a la calma → aquesta és l'última fase, en la que ja hem acabat el conte motor i realitzem alguns moviments per tal de relaxar-nos.
- Després de la realització del conte motor, podem aprofitar per mantenir una conversa amb els infants, amb l'objectiu de treballar altres continguts relacionats, fruit de la comprensió i l'expressió oral.
- Hem de tenir en compte que, a partir del conte motor es poden generar moltes altres activitats connectades a altres llenguatges expressius, les quals podem aprofitar segons les circumstàncies i els interessos dels nens i nenes. Algunes

d'aquestes activitats relacionades amb el relat poden fer-se a partir de l'expressió gràfica, a través del volum, el llenguatge musical, entre d'altres.

- És interessant aprofitar la interdisciplinarietat del conte motor per treballar aspectes d'higiene, d'alimentació, d'educació emocional, d'educació viària, d'educació ambiental, etc.

Seguint amb la informació que ens aporta Martínez (2007), aquests són els aspectes que hem de tenir en compte pel que fa a la metodologia:

- S'han d'establir períodes en els quals hi hagi moviment, però també períodes de quietud.
- Els infants han de participar de forma contínua i activa.
- Tal com he explicat en l'apartat anterior, la sessió del conte motor s'estructura igual que la d'una de psicomotricitat o educació física.
- La mestra ha de tenir en compte l'edat dels infants i el desenvolupament d'aquests, ja que això condicionarà la sessió, fent-la més o menys autònoma.
- És recomanable, com he esmentat anteriorment, realitzar una assemblea en acabar la sessió.

2.2.6. Beneficis

El conte motor és estimulador i motivador pels nens i nenes, en ell veiem el desenvolupament de les habilitats i destreses bàsiques, el desenvolupament de la imaginació, de la creativitat, de les emocions i sentiments, del desenvolupament cognitiu, afectiu-social, del desenvolupament socialitzador, a més del desenvolupament de valors morals com pot ser el respecte cap als altres i cap a un mateix.

Quan els infants escolten un conte interpreten i representen mentalment les escenes d'aquest, però el conte motor permet als nens i nenes ser protagonistes d'aquestes imatges i representacions mentals que sorgeixen en escoltar el conte. És una forma lliure i espontània, en la que el nen o nena ple d'energia, expressa les seves emocions i sentiments, a més a més de deixar volar la seva imaginació.

Per tant, és un bon nexa d'unió entre l'infant i l'adult, a causa del fet que l'infant escolta i executa la tasca de manera lliure i espontània, mentre la mestra aconsegueix que els infants desenvolupin i afirmen l'esquema corporal.

2.2.7. El cos en moviment

Des que naixem estem en constant moviment, però és especialment important que durant la infància, és a dir, en el procés de creixement de les criatures hi hagi molt de moviment, ja que és un factor clau pel desenvolupament general dels infants.

La psicomotricitat ha de tenir un paper important en l'etapa d'educació infantil, ja que és entre els 0 i els 6 anys quan el moviment té una incidència més elevada en tot el desenvolupament global infantil.

El cos és el mitjà que ens permet des del primer moment de vida anar descobrint el que ens envolta, de la mateixa manera que és el primer vincle d'expressió.

L'infant es comunica amb els altres a partir del moviment, amb ell expressa els seus desitjos, les seves necessitats, els seus estats d'ànim, com també, a través de moviment manipula, es desplaça, actua i interactua. El moviment és la primera i la més bàsica forma de comunicació humana amb el medi.

El moviment d'un infant també s'ha de valorar com a mitjà d'accés a un major nombre d'experiències que progressivament permetran una certa autonomia en respecte a l'adult, la qual cosa promourà la confiança en ells mateixos i una major autoestima.

A partir de l'acció els nens i nenes aniran aconseguint desenvolupar també les seves característiques intel·lectuals.

És important fer que els infants vivencin el seu propi aprenentatge de forma activa, pel fet que això els permetrà experimentar amb el cos i la ment. Amb l'experimentació es fomenten aspectes com el respecte, la cooperació, l'autoestima, i els sentiments.

3. Apartat d'aplicació

En aquest apartat s'exposa la segona part del Treball de Fi de Grau, i fa referència a la part pràctica del present estudi, en el qual es realitza una investigació referent a com el conte motor afavoreix les emocions.

Aquest apartat, consta alhora de sis subapartats.

3.1. Contextualització

La proposta d'intervenció que es presentarà a continuació va dirigida als infants d'Educació Infantil, més concretament als nens i nenes de l'aula de P5 de l'Escola Artur Martorell. Aquesta és una escola pública, situada a la zona nord de Badalona, més concretament al barri de Casagemes.

L'Escola Artur Martorell és una escola laica, democràtica i catalana, que gaudeix d'unes àmplies instal·lacions que acullen infants des d'Educació Infantil fins a Educació Primària; tots els cursos són d'una sola línia.

Els nens i nenes de P5 són la classe dels "Astronautes", i formen un grup d'un total de 25 infants, 11 nenes i 14 nens d'entre cinc i sis anys. És un grup força mogut, el qual treballa a partir de projectes. En el moment de la meua intervenció es trobaven duent a terme un projecte que feia referència al nom de la classe, aquest era el projecte: "Els astronautes i l'espai".

La intervenció es va dur a terme durant el mes de febrer de 2021.

3.2. Procediment

Totes les investigacions parteixen d'un paradigma científic, en aquest cas, el paradigma que he decidit seguir és el paradigma interpretatiu, el qual forma part de la perspectiva qualitativa.

El paradigma interpretatiu intenta comprendre i interpretar la conducta, interessant-se per les accions humanes i la pràctica social.

Per dur a terme la part pràctica d'aquest treball he escollit realitzar un estudi de cas, pel fet que, considero que és el mètode d'investigació que més s'adapta al meu treball.

Aquesta investigació es divideix en cinc procediments:

- Realització del conte motor:

És a través de la confecció i explicació d'un conte motor que es realitza tot el procés de la meua intervenció educativa a l'aula de P5 de l'Escola Artur Martorell.

- Observació i enregistrament dels fets:

Aquesta fase consisteix en l'observació dels infants de P5, acompanyada i complementada d'altres mètodes d'investigació com són els enregistraments visuals, siguin imatges o vídeos i els enregistraments d'àudio.

El procés de registre de dades ha de ser objectiu, i per tant, més descriptiu que interpretatiu. És molt important que per al suport que donaré a l'observació a través de fotografies i vídeos, tingui el consentiment de les famílies o bé assegurar-me que no es vegi el rostre de cap infant.

- Recol·lecció de dades:

Aquest apartat forma part del procés d'observació, i consisteix a recollir tota la informació necessària per tal d'analitzar-la i poder treure unes conclusions adequades i rigoroses.

Abans de començar a emmagatzemar les dades és interessant tenir clar quina és la informació que es necessita i amb quin objectiu.

- Anàlisi de dades:

La fase de l'anàlisi de dades té per finalitat obtenir la informació continguda en les dades per donar resposta a les qüestions plantejades en el TFG.

És l'etapa d'interpretació i valoració de resultats, on interpretem l'anàlisi i donem una resposta a les qüestions plantejades d'acord amb els resultats, els valorem en relació amb la teoria i les explicacions hipotètiques.

Consisteix bàsicament a analitzar els resultats obtinguts i, a partir d'aquests extreure'n les conclusions.

Ens aporta resultats útils per a l'estudi, ja sigui perquè extraïem una conclusió satisfactòria, o bé perquè ens resulten negatives i això ens estimula per a un nou replantejament del problema i, això ens provoca el plantejament de noves hipòtesis.

- Conclusions:

Aquesta és l'última part del treball on es presenten les idees més rellevants que s'han obtingut sobre el tema investigat, bàsicament són les respostes a les preguntes plantejades, les quals ens permetran validar o descartar la hipòtesi formulada.

3.3. Proposta didàctica

Aquesta proposta consisteix a afavorir les emocions i la seva expressió a partir del conte motor. La metodologia que s'ha emprat és dirigida i semi dirigida, com també és globalitzadora i activa, i on els infants són protagonistes del seu propi procés d'aprenentatge.

Per dur a terme aquest recurs de forma adient, es va estructurar la proposta en diverses sessions.

A continuació faig una breu explicació del que va ser cada sessió:

- Primera sessió:

Aquesta primera intervenció va tenir lloc a l'aula. Va consistir en l'explicació d'un conte que vaig crear jo mateixa i al qual vaig anomenar "Un viatge a la Lluna".

Aquesta sessió es va organitzar en dos apartats, el primer on vaig fer l'explicació de la història i el segon on es va dur a terme la realització d'una activitat que vaig proposar als infants. Aquesta activitat consistia a ordenar cronològicament quatre seqüències del conte representades amb quatre fotografies que vaig donar a cada infant, la qual cosa els va servir per recordar i consolidar l'ordre dels esdeveniments de la història.

- Segona sessió:

Aquesta sessió va tenir lloc al gimnàs de l'escola. Va consistir en la realització del conte motor "Un viatge a la Lluna" explicat en l'anterior sessió.

https://drive.google.com/file/d/1KSXLp--BgVZKZ3_8uyPxf6RrusStc9ei/view?usp=sharing

- Tercera sessió:

Aquesta sessió va tenir lloc a l'aula.

La meva tercera intervenció educativa la vaig anomenar "Laboratori de contes", i es va basar en la creació d'un conte inventat pels infants a partir de diferents targetes amb imatges, aquestes estaven classificades en tres grups diferents, un grup de cartes blaves amb personatges, un altre de cartes grogues amb paisatges/llocs i l'últim grup el de les targetes vermelles amb objectes/coses.

- Quarta sessió:

Aquesta és la quarta sessió i la última, en la qual vam realitzar el conte motor sobre la història que els infants van inventar a partir de les targetes durant la tercera sessió. Va tenir lloc a l'aula de psicomotricitat de l'escola.

Per a dur a terme aquesta sessió vaig crear el conte amb la història que els nens i les nenes havien inventat, per tal que el tinguessin a disposició sempre que volguessin. Abans de començar amb el conte motor els vaig narrar la història amb la intenció que en fessin memòria.

3.4. Instruments de recollida de dades

Els principals instruments de recollida de dades que he utilitzat són els grups de discussió i l'observació directa, acompanyats d'enregistraments visuals i d'àudios.

Els grups de discussió són un mètode d'investigació qualitativa, en el qual un grup reduït de persones, a partir de la comunicació, participen en una discussió oberta, en què hi ha intercanvi d'opinions amb la finalitat d'obtenir diferents percepcions i idees sobre un tema en concret.

Els grups de discussió amb infants van ser dirigits, pel fet que van adoptar la forma d'una discussió oberta basada en una guia de preguntes.

L'observació directa, és una de les principals tècniques de recollida de dades i d'informació dins de la metodologia qualitativa.

La investigació qualitativa estudia fenòmens que no són quantificables, per tant no permet l'anàlisi d'estadístiques.

L'observació com a mètode d'investigació qualitativa és un mètode que es pot dur a terme de maneres diferents segons el grau de participació de l'observador. L'observació que he realitzat és una observació participant, pel fet que he tingut una interacció estreta amb el grup d'infants i els he pogut observar detingudament durant una estada prolongada.

L'altra tècnica escollida és l'enregistrament d'àudio. Aquest instrument de recollida de dades ens permet captar matisos de la informació que no són possibles amb els documents escrits, pel fet que, amb les gravacions de veu reculls les expressions, les entonacions, les diferents intervencions..., amb l'avantatge de poder estar completament pendent de les converses i atendre els infants adequadament mentre s'està gravant l'àudio. També ens permet que un cop realitzades les converses es puguin recrear escoltant la gravació tantes vegades com sigui necessari.

Amb la intenció d'acomplir una bona investigació, després d'haver dut a terme l'experiència del conte motor amb els infants de P5 vaig preparar un seguit de preguntes amb l'objectiu de fer un petit grup de discussió amb els infants on pogués comprovar com el conte motor havia afavorit les emocions i la seva expressió. La conversa del grup de discussió esmentat, es va realitzar en petits grups d'entre tres i quatre infants en una aula lliure per tal de crear un espai més còmode i íntim per les criatures.

Per començar a conversar els vaig demanar que es col·loquessin de manera que es trobessin a gust i els hi vaig explicar que parlariem sobre com va anar l'experiència que havien executat: el conte motor. El primer que els preguntava era si els havia agradat.

A continuació destaco el recull de preguntes que vaig realitzar als infants i que van dinamitzar el grup de discussió:

- Com t'has sentit?
Aquesta és una pregunta pensada perquè els infants prenguin consciència de les pròpies emocions, les sàpiguen identificar i procurin definir-les amb una o més paraules: alegria, tristesa..., no etiquetarem les emocions com a bones/dolentes o positives/negatives, ja que totes són necessàries.

- Per què penses que t'has sentit així?
És important que els nens i nenes sàpiguen i entenguin que les emocions són donades per algun motiu, és a dir, que sorgeixen per un motiu o una situació concreta.

- Com et sembla que s'han sentit els altres?
També és fonamental que els infants reconeguin les emocions dels companys i companyes, així com, que entenguin que aquestes també apareixen per un motiu concret.

- T'agrada com t'has sentit? Per què?
Cal que els infants aprenguin a expressar les seves emocions, ja que compartint-les se sentiran millor i entre tots i totes es podran comprendre i ajudar.

- Què puc fer per sentir-me millor (en cas que no s'hagin sentit a gust)?
És interessant que els infants aprenguin a transformar les emocions, pel fet que això els ajudarà a actuar de manera adequada.

Aquestes són les preguntes principals, però segons les respostes que m'anaven donant els infants es van anar modificant i van anant sortint d'altres diferents.

Tot seguit, en aquest enllaç adjunto un dels enregistraments d'àudio d'una conversa amb un grup d'infants, ja que penso que és molt interessant poder escoltar-ne un exemple.

https://drive.google.com/file/d/1P0GinariKjAgDIDkSDwyu6Q_v-o3cRQd/view?usp=sharing

3.5 Resultats

Tal com he explicat en el punt anterior, durant l'elaboració del projecte hi ha hagut dues etapes de registre essencials. Primerament el procés d'observació a l'hora de la intervenció didàctica i, una vegada realitzada l'experiència del conte motor, en el procés del grup de discussió amb grups reduïts d'infants, les quals vaig gravar amb àudio.

A continuació he elaborat unes taules on deixo constància escrita dels resultats d'aquestes converses amb els nens i nenes de P5.

- Resultats de les converses amb els infants:

Pregunta 1: T'ha agradat?

Pregunta 2: Com t'has sentit?

Pregunta 3: Per què penses que t'has sentit així?

Pregunta 4: Com et sembla que s'han sentit els altres?

Pregunta 5: T'agrada com t'has sentit? Per què?

Pregunta 6: Què puc fer per sentir-me millor?

1. Conversa grup 1:

Pregunta 1	<p>Davant la primera pregunta els tres infants contesten que els hi ha agradat molt realitzar l'experiència del conte motor.</p> <ul style="list-style-type: none"> - "M'ha agradat molt". - "M'ha agradat des de l'infinit i més enllà". - "A mi m'ha agradat fins que s'acabi tot l'espai".
Pregunta 2	<p>En aquesta pregunta els infants donen les següents respostes:</p> <ul style="list-style-type: none"> - "M'he sentit bé". - "Molt contenta". - "M'he sentit alegre i quan no podia arribar a la Lluna m'he sentit trista."
Pregunta 3	<p>En aquesta pregunta els infants responen que se sentien contents perquè els hi agradava representar el conte i tristos perquè no aconseguien arribar a la Lluna.</p> <ul style="list-style-type: none"> - "Quan he pogut arribar a la Lluna amb el coet, m'he sentit molt contenta. M'he sentit trista perquè el gripau ens va dir que saltem, però no podíem arribar a la Lluna". - "M'he sentit bé perquè m'ha agradat molt pujar a l'arbre". - "M'he sentit molt bé perquè m'agrada escalar i arribar a la Lluna, trist quan no podia arribar a la Lluna".
Pregunta 4	<p>En realitzar aquesta pregunta els infants responen ràpidament el següent:</p> <ul style="list-style-type: none"> - "Quan no podíem arribar a la Lluna estàvem tots tristos". - "S'han sentit molt alegres i molt bé" - "Els hi ha encantat molt".
Pregunta 5	<p>En aquesta pregunta parlem de si els hi ha agradat o no com s'han sentit quan realitzaven el conte motor.</p> <ul style="list-style-type: none"> - "Sí, perquè m'ho he passat super bé". - "Sí m'ha agradat perquè he escalat l'arbre, m'agrada i m'ho he passat bé." - Si, perquè al final hem arribat a la Lluna i estava content."
Pregunta 6	<p>En aquesta pregunta els infants responen el que poden fer quan no se senten bé tant ells i elles com quan veuen que els seus companys no se senten bé.</p>

	<ul style="list-style-type: none"> - “Jugar amb un amic, quan estem tristos podem jugar amb els amics per estar contents”. - “Ajudar als amics que estan tristos i compartir les coses”. - “Jugar, però amb uns altres amics i si estem tristos uns juguen amb els altres”.
Altres	<p>En acabar les preguntes els infants segueixen amb ganes de parlar sobre l'experiència i els hi pregunto si volen dir alguna cosa més.</p> <ul style="list-style-type: none"> - “Hem aconseguit arribar a la Lluna amb un coet i hem passat per la cova de l'ocell vermell”. - “No hem tingut por quan passàvem per la cova.” - “El gripau ens ha ajudat, però no ho aconseguíem”. - “Hem fet molt de silenci per no despertar als altres animalons”. - “M'ha agradat molt el que has fet Nairin”.

2. Conversa grup 2:

Pregunta 1	<p>A la primera pregunta els infants responen tots i totes que si els hi ha agradat i un dels infants afegeix el següent:</p> <ul style="list-style-type: none"> - “Sí. El coet ha sigut súper xuli perquè ens estàvem movent i estàvem com conduint.”
Pregunta 2	<p>En aquesta pregunta els nens i nenes han anat responent el següent:</p> <ul style="list-style-type: none"> - “Súper xuli, m’he sentit bé i contenta” - “M’he sentit bé i estava content.” - “Content i el que més m’ha agradat ha sigut el coet” - “Alegre.” - “Estàvem molt avorrits per no arribar a la Lluna.” - “També estàvem tristos.”
Pregunta 3	<p>En realitzar aquesta pregunta els infants han donat les explicacions següents:</p> <ul style="list-style-type: none"> - “M’he sentit contenta perquè m’ha agradat l’activitat, i m’ha agradat molt quan estàvem al coet”. - “Content perquè he pujat al coet més xuli”. - “Estàvem tristos perquè nosaltres teníem moltes ganes d’arribar a la Lluna, però al final vam poder.” - “Quan ho hem aconseguit ens hem posat contents, no contents no, súper contents.” - “Perquè aquesta activitat era molt guai, m’ha agradat molt.” - “Perquè aquesta activitat era molt xuli i molt divertida i ens movíem molt.”
Pregunta 4	<p>Davant d’aquesta pregunta els infants responen com creuen que s’han sentit els companys i les companyes quan representaven el conte.</p> <ul style="list-style-type: none"> - “Tots bé.” - “També bé.” - “Una vegada tots estàvem tristos perquè no arribàvem a la Lluna.”
Pregunta 5	<p>En aquesta conversa les respostes de la pregunta 3 i 5 són molt similars. Tots han respost que els hi ha agradat com s’han sentit durant el conte motor i alguns han afegit el següent:</p> <ul style="list-style-type: none"> - “Sí. Perquè ha sigut súper xuli.”

	<ul style="list-style-type: none"> - “Sí. Perquè l’activitat ha sigut molt guai.”
Pregunta 6	<p>En aquesta pregunta els infants responen el que podien fer en el moment del conte en el qual se sentien tristos:</p> <ul style="list-style-type: none"> - “Doncs continuar caminant i així podríem arribar a la Lluna.” - “Esperar per arribar a la Lluna.”
Altres	<p>Al començament de la conversa els infants volen explicar el que han fet i diuen el següent:</p> <ul style="list-style-type: none"> - “Hem fet una activitat a psico”. - “Tu havies explicat un conte i havíem de fer el que hi havia en el conte.” - “Era un viatge a la Lluna perquè hi havia una caixa d’estrelles i allà hi havia el conte d’un viatge a la lluna i hi havia un gripau, un lloro i un coet.” <p>Durant la conversa els infants han volgut anar explicant anècdotes sobre l’experiència:</p> <ul style="list-style-type: none"> - “Vam escalar un arbre i l’arbre ens va dir que hi havia l’ocell vermell.” - “Hi havia un amagatall, que era de l’ocell i va dir que havíem d’entrar en silenci a una cova perquè sinó despertés als altres animals i si ho descobrien tothom voldria estar a la Lluna.” - “L’ocell vermell va dir us deixo el meu estimat coet” (els infants riuen).

3. Conversa grup 3:

Pregunta 1	<p>Tot el grup respon que els hi ha agradat representar el conte.</p> <ul style="list-style-type: none"> - “Sí, m’ha agradat molt”.
Pregunta 2	<p>Davant d’aquesta pregunta, el primer infant a qui realitzo la pregunta em demana més temps per pensar-s’ho, passo als altres companys els quals responen el següent:</p> <ul style="list-style-type: none"> - “Nerviosa.” - “Contenta.” - “Molt bé.” - “M’he sentit bé.” - “Tenia por d’il·lusionat.” <p>Després de les respostes d’alguns companys el primer infant diu que ja ho sap i respon:</p> <ul style="list-style-type: none"> - “M’he sentit emocionat, i quan ho he fet m’he sentit bé.”
Pregunta 3	<p>En realitzar aquesta pregunta sorgeixen les respostes següents:</p> <ul style="list-style-type: none"> - “Nerviosa, perquè pensava que era xulo i era xulo. Estava nerviosa abans de fer-ho.” - “M’ha fet sentir-me emocionat que vàgim a fer-ho, estava emocionat per fer-ho.” - “Molt bé, perquè m’agradava el conte.” - “Tenia por perquè no sabia com era la cova.”
Pregunta 4	<p>En aquesta pregunta no tots els infants participen, alguns diuen que tothom s’ha sentit igual que ells i aquests que no diuen res van assentint amb el cap.</p> <p>Els que si contesten diuen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - “Que tenien por.” - “Bé, igual que nosaltres.”
Pregunta 5	<p>Per aquesta pregunta els infants tenen clares les seves respostes:</p> <ul style="list-style-type: none"> - “Sí, perquè tot m’ha agradat moltíssim.” - “Mai he superat la por perquè m’agrada molt sentir-me així.” - M’ha agradat molt sentir-me il·lusionat.”
Pregunta 6	<p>En aquesta pregunta els infants responen el que poden fer quan no se senten bé tant ells o elles com quan veuen que els seus companys no se senten bé.</p>

	<ul style="list-style-type: none"> - “Dir-li que se sentís bé i que no passa res.” - “Dient-li les coses divertides que podem fer.” - “Ajudar-lo.”
Altres	<p>Abans de començar les preguntes alguns infants m’expliquen que ja saben que anem a fer, a causa del fet que els infants que ja havien tingut la conversa els hi havien explicat.</p> <ul style="list-style-type: none"> - “Anem a parlar del conte, perquè m’ho ha dit l’Hèctor.” <p>Entremig de les preguntes els infants em van explicant i van parlant sobre el que més els hi ha agradat:</p> <ul style="list-style-type: none"> - “El que més m’ha agradat són tres coses: passar per la cova, tirar-me i escalar”. - A mi m’han agradat tres coses: escalar l’arbre, tirar-me a la Lluna i passar per la cova.” - “El que més m’ha agradat és tirar-me a la Lluna, pujar al coet, entrar a la cova i pujar a l’arbre.”

4. Conversa grup 4:

Pregunta 1	<ul style="list-style-type: none"> - “Si m’ha agradat.” - “A mi m’ha agradat molt.” - “A mi em va agradar tot molt.”
Pregunta 2	<p>Al fer aquesta pregunta tots els nens i nenes del grup contesten quasi alhora que es van sentir bé realitzant el conte motor, després van anar sorgint diverses emocions com:</p> <ul style="list-style-type: none"> - “Emocionat.” - “Emocionada.” - “Content.” - “Em vaig sentir trista quan no vaig ser el gripau.”
Pregunta 3	<ul style="list-style-type: none"> - “Perquè ha sigut molt divertit.” - “Perquè volia entrar a la cova i estava emocionat per entrar.” - “Em vaig sentir bé, perquè vaig escalar les espatlleres i em va agradar molt.” - Em va agradar el final perquè vaig arribar a la Lluna.” - “Perquè em vaig tirar a la lluna i m’agradava molt.” - “Perquè m’agrada escalar.” - “Estava molt emocionada perquè pensava que era molt divertit i ha sigut molt divertit.”. - “Trista perquè no vaig ser el gripau.” - “Jo tampoc vaig ser el gripau, però no estava trista perquè encara estava contenta perquè m’ho passava bé.”
Pregunta 4	<p>Al preguntar pels companys alguns infants van dir que tots i totes s’havien sentit contents i contentes i una nena diu:</p> <ul style="list-style-type: none"> - “ Jo vaig veure a la Lucía que es va sentir molt bé, perquè s’estava rient.”
Pregunta 5	<p>Els infants responen si els agrada com s’han sentit realitzant el conte motor.</p> <ul style="list-style-type: none"> - “Sí, perquè vam aconseguir el que volíem.” - “Sí, perquè estava contenta.”
Pregunta 6	<p>En aquesta pregunta, aprofitant que una nena va dir que s’havia sentit trist vam pensar que podíem fer per fer-la sentir millor, i els nens i nenes van suggerir el següent:</p>

	<ul style="list-style-type: none"> - “ Jo si hagués vist que estava trista, li podria haver deixat ser el gripau.”
<p>Altres</p>	<p>Al començament de la conversa fem un recordatori del que havíem fet, és a dir, del conte motor “Un viatge a la Lluna”.</p> <p>Alguns infants diuen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - “ Vam fer el conte, vam representar el conte al gimnàs.” <p>Durant la conversa els infants expliquen el que més els hi ha agradat:</p> <ul style="list-style-type: none"> - “A mi el que més m’ha agradat ha sigut escalar l’arbre.” - “Em va agradar com vas llegir el conte, i em va agradar el final.” - A mi el que més m’ha agradat és entrar a la cova i trobar el coet.” <p>Un infant em va dir que hi havia una cosa que no li havia agradat i em va dir:</p> <ul style="list-style-type: none"> - “No m’ha agradat lo del gripau, perquè tots eren el gripau i jo no vaig ser-ho. <p>Durant la pregunta quatre, quan parlem de com creiem que s’han sentit els companys, els infants del grup comencen a explicar diverses emocions com la tristesa, la ira i l’enuig, i comencem a fer ganyotes referents a aquestes emocions.</p> <p>Al final d’aquesta assemblea els infants comparen l’experiència del conte motor amb un parc d’atraccions.</p> <ul style="list-style-type: none"> - “Jo un dia vaig anar a PortAventura i fent el conte em vaig sentir com si estigués en un parc d’atraccions.” - “Jo un dia vaig anar al Tibidabo i quan vaig pujar a una atracció em va recordar el conte el que em va agradar.”

5. Conversa grup 5:

Pregunta 1	<p>Tots responen de forma positiva i contesten de la següent manera:</p> <ul style="list-style-type: none"> - “A mi em va encantar, jo vull que aquesta història existeixi de veritat.” - Si, m’ha agradat molt i vull fer-ho de veritat.” - “Em va agradar.”
Pregunta 2	<p>En fer aquesta pregunta els infants diuen que s’han sentit bé.</p> <ul style="list-style-type: none"> - “Em vaig sentir súper, súper bé.” - “Contenta.” - “Com els companys.” - “Així: Uau, és molt xuli”.
Pregunta 3	<p>En realitzar aquesta pregunta els infants han donat les explicacions següents:</p> <ul style="list-style-type: none"> - “Perquè ha sigut molt xuli.” - “Perquè jo volia tirar-me a la Lluna súper fort i ho vaig fer.” - “Perquè el conte és molt xuli.” - “Perquè el conte era molt bonic i les fotos i la portada eren molt boniques i la última pàgina em va agradar molt perquè érem nosaltres.”
Pregunta 4	<p>En aquesta pregunta els infants tenen clara la seva resposta:</p> <ul style="list-style-type: none"> - “Molt bé.” <p>I després afegeixen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - “Estaven molt contents perquè estaven rient tota l’estona.”
Pregunta 5	<p>En fer aquesta pregunta tots van assentir amb el cap i es van posar a riure, aleshores un infant va dir:</p> <ul style="list-style-type: none"> - “Sí, perquè quan estem contents riem, com ara.” (tots riuen)
Pregunta 6	<p>Davant aquesta pregunta els infants responen el següent:</p> <ul style="list-style-type: none"> - “Solucionar-ho.” - “Fer-nos abraçades.” - “Juguem per deixar d’estar enfadats.” - “Tranquil·litzar-nos, jo ho penso amb el cap i em tranquil·litzo.”
Altres	<p>Durant la conversa sorgeixen explicacions de diferents situacions en les que els infants experimenten diferents emocions, com per exemple l’enuig. Un infant diu:</p>

	<ul style="list-style-type: none"> - “Jo a vegades veig que la Lia s’enfada una mica quan està a casa seva.”
--	---

6. Conversa grup 6:

Pregunta 1	<p>En aquesta pregunta tots responen que els hi ha agradat molt i afegeixen el que més els hi ha agradat:</p> <ul style="list-style-type: none"> - “A mi m’ha agradat molt, i el que més m’ha agradat és escalar l’arbre i també tot.” - “A mi m’ha agradat tot.” - “A mi el que més m’ha agradat és la cova, el coet, l’arbre, els forats i també la Lluna.”
Pregunta 2	<ul style="list-style-type: none"> - “Content.” - “Il·lusionat.” - “Súper content.” - “Feliç.” - “Em vaig sentir cansat quan fèiem el gripau.”
Pregunta 3	<ul style="list-style-type: none"> - “Perquè tenia ganes de fer-ho.” - “Perquè era tan xulo que m’agradava.” - “Estava feliç perquè volia jugar.” - “ Un moment cansat perquè em feien mal les cames de saltar. Saltar és molt avorrit perquè només has de fer salts.”
Pregunta 4	<p>Davant d’aquesta pregunta els infants responen que els companys estaven feliços i contents.</p> <ul style="list-style-type: none"> - “Estaven contents perquè jo els estava veient i s’estaven rient.” - “Contents perquè estaven jugant.”
Pregunta 5	<p>En aquesta pregunta arribem a la conclusió que quan fem coses que ens agraden estem feliços i contents i quan fem coses que no ens agraden estem avorrits, enfadats i tristos.</p> <ul style="list-style-type: none"> - “ Sí, perquè vaig pujar a l’arbre i estava feliç perquè mai ho havia fet.” - “ Jo no vaig ser el gripau, però no em vaig enfadar perquè vaig fer més coses.”
Pregunta 6	<ul style="list-style-type: none"> - “Quan no estem bé plorem perquè així els pares ens senten i venen a ajudar-nos.”
Altres	<p>Durant la conversa parlem sobre les situacions que més els hi van agradar i aquestes són les respostes:</p>

	- “A mi m’ha agradat entrar a la cova perquè semblava un paraigües gegant.” - “M’han agradat molt tres coses: la cova, el coet i l’arbre, perquè pensava que era molt baix però era molt alt.” - “El que més em va agradar va ser l’arbre perquè vaig escalar.” - “El que més em va agradar van ser quatre coses: l’arbre, el gripau, també la cova i el coet.”

Per acabar els hi vaig proposar si volien fer-me alguna pregunta i em van preguntar el següent:

- A tu t’ha agradat el conte?
- T’ha agradat el gripau?
- Què és el que més t’ha agradat?

3.6 Anàlisi i conclusions

En aquest apartat es presenten els resultats obtinguts a través de l'experiència del conte motor i del grup de discussió amb els infants de P5.

He volgut fer una anàlisi detallada dels que considero que són els resultats més importants i rellevants d'aquest apartat pràctic.

Aquest és, doncs, el recull dels resultats obtinguts:

- Els infants reconeixen les emocions i les identifiquen, la gran majoria sap posar nom a les seves emocions.
- Els nens i nenes coneixen les conseqüències que comporta cada emoció.
- Relacionen emocions viscudes anteriorment amb l'experiència del conte motor.
- Saben trobar estratègies per transformar aquelles emocions negatives, ja siguin en ells mateixos o en els companys i companyes.
- Els infants reconeixen emocions en els altres.
- Els nens i nenes s'endinsen en el paper dels personatges i viuen les emocions d'aquests.
- A partir del conte motor s'han treballat molts altres continguts i actituds.
- Als infants els hi agrada sentir-se protagonistes.
- Reconeixen quines són les emocions que els agrada sentir i quines no.
- Saben identificar moments en els quals sorgeixen determinades emocions.
- Els nens i nenes es mostren motivats tant en la realització del conte motor com a l'hora de conversar sobre aquesta.
- El conte motor fomenta la imaginació i la creativitat.
- A partir del conte motor els infants desenvolupen sentiments i emocions.
- A tots i totes els hi ha agradat l'experiència, es dedueix de les seves respostes que s'ho han passat bé i que i han gaudit.
- Es mostren il·lusionats i contents.

Una vegada plasmat l'anàlisi m'agradaria extreure'n unes conclusions sobre l'experiència pràctica.

Cal recordar que l'objectiu de la present recerca era investigar com el conte motor afavoreix les emocions i la seva expressió. Un cop fet això, han anat sorgint objectius més específics. A continuació, tenint en compte els resultats obtinguts es pretén

reflexionar sobre si les hipòtesis que em vaig plantejar en un primer moment es compleixen o no.

Per començar, penso que és important parlar sobre l'experiència realitzada del conte motor. En aquesta vaig poder veure com els infants es mostraven intrigats per saber com ho fariem, en entrar al gimnàs, on van veure tot el que els hi havia preparat, tots els infants es van quedar bocabadats i es van mostrar emocionats. Durant la realització del conte motor, tots els nens i nenes van anar seguint oralment i a través de l'expressió corporal l'ordre cronològic dels fets de la història i es mostraven entusiasmats cada vegada que canviàvem d'escena i havíem de fer un altre moviment.

Tot i ser una classe moguda i fins i tot una mica dispersa, tots i totes van anar seguint el conte, tot respectant les normes i els compromisos. També vaig poder observar com cada nen i cada nena es ficava en el paper dels personatges i representaven les situacions que succeïen a cada personatge. Amb això em vaig adonar de com cadascú utilitzava la seva imaginació i la seva creativitat per representar i expressar les determinades situacions de diferents formes.

Un altre fet que destaco de l'experiència del conte motor és que va ser una representació col·lectiva, en la qual vaig poder observar com els infants seguien i treballaven el conte de forma cooperativa, pel fet que tots i totes perseguïen un objectiu comú, el de representar l'arribada a la Lluna. Aquest objectiu compartit els va fer comunicar-se i ajudar-se per aconseguir allò que volien.

Per tot això, considero que la meua intervenció ha sigut adequada pels infants a qui ha estat proposada, els nens i nenes de P5 de l'Escola Artur Martorell.

Estic molt satisfeta d'haver acomplert aquesta proposta educativa, ja que considero que ha servit als infants, els quals han gaudit i han après molt, però alhora també ho he fet jo.

Penso, què amb aquesta proposta he contribuït de manera molt positiva a aportar diferents recursos i idees imaginatives a les mestres del centre, les quals em van felicitar per la feina feta.

Tal com he comentat anteriorment, partir de les converses que es van generar en els grups de discussió, vaig poder comprovar com els infants saben reconèixer les seves pròpies emocions i les dels altres. Alguns infants quan els preguntaves com s'havien sentit et deien bé, però la gran majoria identificava l'emoció i li donava nom, per exemple, m'he sentit feliç, emocionada, nerviós, il·lusionat, contenta, i també van sortir altres

emocions com la por, la tristesa i l'enuig. Els nens i nenes també coneixen quan apareixen determinades situacions i per què, per exemple, saben que estan contents quan fan alguna cosa que els hi agrada, i entenen que estan tristos quan alguna cosa no els hi agrada. També tenen coneixement de les conseqüències que comporten algunes emocions, per exemple, saben que estar content implica estar bé, riure, voler jugar, divertir-se..., i quan estàs trist no estàs bé i pots arribar a plorar.

De la mateixa manera els nens i nenes també saben trobar estratègies per modificar aquelles emocions més negatives i acabar transformant-les, com per exemple, un infant diu: "Juguem per deixar d'estar enfadats.", o "Jugar amb un amic, quan estem tristos podem jugar amb els amics per estar contents".

A partir del conte motor els infants han desenvolupat sentiments i emocions, les quals a partir de les converses han identificat i relacionat amb situacions i emocions viscudes abans de l'experiència del conte motor.

Després d'investigar, buscar informació sobre el tema i haver viscut en primera persona aquesta experiència, personalment penso que el conte motor és un bon recurs pedagògic, que afavoreix les emocions entre moltes altres coses.

4. Conclusions

A més a més de les conclusions de l'apartat anterior, per concloure aquest treball considero necessari fer unes reflexions, no només de l'apartat d'aplicació sinó que m'agradaria fer unes conclusions finals on reflexionar sobre el tema investigat, així com de la meua futura professió com a mestra.

L'elecció del tema va ser totalment meua, des d'un principi sabia que volia enfocar el meu treball en les emocions, però al ser un tema molt ampli volia centrar-me en quelcom més concret. Després d'un temps buscant informació vaig trobar-me amb els contes motors, un recurs que em va fascinar des del primer moment. En veure moltes investigacions sobre les emocions, volia escollir un tema que fos innovador, per la qual cosa em va semblar que relacionar els contes motors amb les emocions seria una bona investigació. Vaig aconseguir escollir una temàtica que m'agradés i em motivés.

La meua investigació ha estat basada en fonaments teòrics que després he tingut l'oportunitat de posar-los en pràctica, la qual cosa considero que ha sigut imprescindible per completar la meua investigació, i gràcies a aquesta considero que he fet un treball únic, del qual m'emporto més coses de les que em pensava, com l'adquisició de nous coneixements i estratègies, alhora que una experiència molt especial, tant professional com personal.

Penso que les emocions són essencials en les nostres vides, i des que naixem les estem sentint, és per això que les considero un tema molt important a tractar des de l'educació infantil, i del qual hem de parlar sense por ni tabús.

Gràcies a aquest treball i a l'experiència pràctica considero que les emocions no s'han de treballar amb activitats específiques dedicades exclusivament a parlar de les emocions, sinó que, les emocions estan presents en el nostre dia a dia, i podem aprofitar qualsevol moment per parlar-ne d'elles. D'això també en parla Goleman, i diu :

"(...) aprofitar les oportunitats que es presentin dins i fora de l'aula perquè els alumnes transformin els moments de crisi personal en lliçons de competència emocional (...)"
(Goleman, 1996: 421)

A partir de l'observació del conte motor vaig poder contrastar la teoria, la qual cosa em va permetre redefinir la investigació, però només amb l'observació és complicat recopilar tota la informació necessària, per aquest motiu vaig decidir complementar aquest mètode d'investigació amb els registres visuals i d'àudios.

El conte motor és un bon recurs per afavorir i experimentar diferents emocions, pel fet que gràcies a la representació els infants tenen l'oportunitat de ficar-se en la pell o en el paper de diferents personatges i viure situacions, les quals poden ser quotidianes o imaginàries, amb aquestes els infants representen les emocions i els sentiments dels personatges i fins i tot poden arribar a sentir-les ells i elles mateixos, com també poden arribar a sorgir sentiments i emocions pròpies, degudes a alguna situació que ells han viscut anteriorment i el conte els hi ha fet relacionar o recordar.

Personalment estic satisfeta amb la investigació realitzada, que no només m'ha suposat un esforç acadèmic, penso que com a futura mestra, aquesta recerca m'ha ajudat a ampliar els meus coneixements, a sintetitzar idees, a ser més creativa i a ser constant amb allò que faig, a més a més de descobrir que les emocions són tot un univers per explorar, que encara em queda molt per investigar i seguir aprenent sobre aquest món, que per mi és meravellós i captivador. He descobert la bondat i la puresa dels infants, que mostren les seves emocions i els seus sentiments sense por ni falsedat.

Com a futura mestra també em plantejo la responsabilitat i la importància de crear recursos, estratègies i activitats pensades únicament en l'infant, en el seu desenvolupament i aprenentatge, en les quals cada nen i nena gaudeixi i sigui feliç, perquè tal com diu David Bueno: "(...) aprendre a través de l'alegria i el plaer també contribueix a deixar més empremta al cervell, i a poder utilitzar aquests coneixements de manera més eficient." (Bueno, 2017: 65)

Aquest treball m'ha donat força, m'ha ensenyat a estimar encara més la professió de mestra i m'ha ajudat a confirmar un cop més que aquest és el camí que vull seguir, que vull seguir formant-me per seguir aprenent i donant el millor de mi a cada criatura.

5. Bibliografía

ADAM, Eva. (2003). *Emociones y educación. Qué son y cómo intervenir desde la escuela*. Barcelona: Graó.

BISQUERRA, Rafael (2000). *Educación emocional y bienestar*. Madrid: Praxis.

BISQUERRA, Rafael (Coord.); PUNSET, Eduard; MOYA, Francisco; GARCÍA NAVARRO, Esther; LÓPEZ-CASSÁ, Èlia; PÉREZ-GONZÁLEZ, Juan Carlos; LANITERI, Linda; NAMBIAR, Madhavi; AGUILERA, Pilar; SEGOVIA, Nieves; PLANELLS, Octavi (2012). *¿Cómo educar las emociones? La inteligencia emocional en la infancia y la adolescencia*. Barcelona: Hospital Sant Joan de Déu.

BRACKET, Marc (2020). *Permiso para sentir*. Barcelona: Diana

BUENO, David (2017) *Neurociència per a educadors*. Barcelona: Rosa Sensat.

CONDE CAVEDA, José Luis (2001): *Cuentos motores*, Barcelona; Paidotribo.

EKMAN, Paul (2012). *El rostro de las emociones*. Barcelona: RBA.

GOLEMAN, Daniel (1996) *Inteligencia Emocional*. Barcelona: Kairós.

----- (1999) *La práctica de la inteligencia emocional*. Barcelona: Kairós

Icono14, 2008, núm 10.

MARTÍNEZ CALLE, Antonio (2007): *Cuentos motores*, Sevilla: Wanceulen.

PARRA, Juan Antonio (2008). "Animación a la lectura a partir del área de Educación Física (los cuentos motores)." [en línea]: EFDeportes.com, Revista Digital. Buenos Aires. <<http://www.efdeportes.com/efd122/animacion-a-la-lectura-a-partir-del-area-de-educacion-fisica.htm>>

[Consulta: 28 de diciembre de 2020].

Revista Interuniversitaria de Formación del Profesorado, 2005, núm 3

VALLÈS, Antonio, i VALLÈS, Consol (2000). Inteligencia emocional: Aplicaciones educativas. Madrid: EOS